

sledijo v kronološkem vrstnem redu. Prvi je zemljevid Istre iz leta 1525, ki ga je izdelal v Izoli živeči kartograf Pietro Coppo (1469 ali 1470–1555 ali 1556). Pregled se zaključí z *Zemljevidom slovenskega ozemlja*, ki ga je leta 1921 izdalo društvo Slovenska matica. Namen knjige ni obsežna predstavitev in analiza vseh 37 zemljevidov, temveč predvsem predstavitev slovenske kartografske dediščine. Kljub temu je podrobneje opisanih pet zemljevidov, ki po izboru avtorjev najbolj prikazujejo spremembe in pomen kartografskega gradiva v obravnavanem časovnem loku. Iz 16. stoletja sta to Coppov zemljevid Istre in zemljevid Wolfganga Laziusa (1514–1565) *Vojvodina Kranjska in Istra s Slovensko marko*. Coppov zemljevid je najstarejši zemljevid istrskega polotoka in najstarejši prikaz dela slovenskega ozemlja, Laziusov pa prvi prikaz celotnega slovenskega ozemlja. Iz 17. stoletja avtorji izpostavljajo *Novi geografski opis nadvse rodovitne vojvodine Štajerske* Georga Matthäusa Visherja (1628–1696), iz 18. stoletja pa *Horografski zemljevid vojvodine Kranjske* domačega avtorja Janeza Dizme Florjančiča (1691–pred 1757), ki velja za najkakovostnejši in najpopolnejši zemljevid večjega dela slovenskega ozemlja v tem času. V 19. stoletju so nastajali zemljevidi v slovenskem ali nemškem jeziku, tudi nekateri dvojezični. Avtorji podrobneje prikažejo *Zemljevid slovenske dežele in pokrajin*. Zemljevid je leta 1853 izdal gospodarstvenik in narodni buditelj Peter Kozler (1824–1879) in je prvi zemljevid slovenskega etničnega ozemlja, kjer so imena krajev napisana izključno v slovenskem jeziku.

Odlika knjige je njen velik format, ki omogoča enostavnejše pregledovanje in branje predstavljanih zemljevidov, zato se hitro opazijo spremembe posameznih kartografskih elementov v obravnavanem obdobju. Kot primer navajamo prikaz presihajočega Cerkljanskega jezera, kraškega fenomena, ki je na večini zemljevidov 16. in 17. stoletja narisan mnogo večje, kot je v resnici. Z boljšim poznavanjem območja s strani kartografov se to spremeni, tako da je jezero na zemljevidih od začetka 18. stoletja naprej narisano bolj zgodovinsko.

Kartografskih upodobitev današnjega slovenskega ozemlja je veliko, vendar jim slovenska kartografija, geografija, zgodovina in umetnostna zgodovina niso posvečale večje pozornosti. S tega področja je relativno malo strokovnih in znanstvenih del, tista ki so, so praktično vsa v slovenskem jeziku. Knjiga zapolnjuje vrzel v poznavanju zgodovine, geografije, politične slike in tudi umetnosti slovenskega prostora, kakor jo lahko razberemo iz kartografskih upodobitev. Prikazuje stopnjo poznavanja okolja in preteklih pokrajin ter omogoča vpogled v takratno kulturo in stopnjo kartografskega razvoja. V določeni meri odpravlja tudi zapostavljenost obravnave kartografske dediščine, ki v veliki meri izhaja iz pomanjkanja tradicije zgodovinsko geografskih in kartografskih raziskav na Slovenskem. Ker je knjiga dvojezična (slovenska in angleška), utegne biti zanimiva za širši krog bralcev, predvsem iz srednje Evrope, saj je temu krogu pripadala tudi kartografija na Slovenskem.

Monografija je prosto dostopna na spletnem naslovu: <https://doi.org/10.3986/9789610504276>.

Darko Ogrin

Daniela Ribeiro

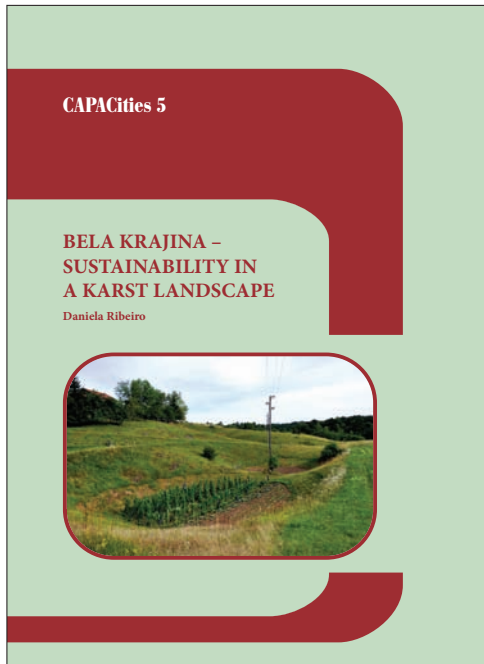
Bela krajina – Sustainability in a karst landscape

CAPACities 5

Ljubljana 2020: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 140 strani, ISBN 978-961-05-0461-0 (tiskana različica), ISBN 978-961-05-0462-7 (elektronski vir)

Delo nas popelje v tipično pokrajino plitvega krasa jugovzhodne Slovenije – Belo krajino. Avtorica se je poglobila v značilnosti te pokrajine na plitvem krasu, ovrednotila njene razvojne potenciale, njeno ranljivost in išče njene razvojne prednosti. Delo predstavlja integralno kvantitativno in kvalitativno analizo ter vrednotenje pokrajinskih značilnosti, ki so pomembne za trajnostni regionalni razvoj kraških pokrajin.

Avtorica uvodoma predstavi obravnavano pokrajino v kontekstu drugih kraških pokrajin v svetu in pri nas, ter izpostavi, da je pri načrtovanju regionalnega razvoja treba upoštevati tudi pokrajinsko

komponento. Izdelala je empirično argumentiran predlog preoblikovanja skupnega indeksa obremenjenosti kraškega okolja s specifičnimi kazalniki motenosti kraške pokrajine, ki obsegajo geomorfološke, atmosferske, hidrološke, biotske in kulturne kazalnike.

Na poglobljeni študiji spreminjanja pokrajine v preteklosti je, z izračuni in tipizacijo na podlagi kazalnikov sprememb, raznolikosti in podobnosti, izdelala in ovrednotila karto stabilnosti kraške pokrajine. Ugotovila je, da specifične endogene kraške pokrajinske značilnosti kot razvojno varovalni potenciali pomembno vplivajo na rabo zemljišč ter na razvoj in usmeritev ključnih gospodarskih dejavnosti ter se njihova vloga v zadnjih dvesto letih ni bistveno spremenila.

Na podlagi kvantitativnih kazalnikov (ekonomskih, okoljskih in socialnih) na ravni občin in kvalitativnih, ki jih je pridobila s strukturiranimi intervjuji različnih deležnikov, je preučila vpliv pokrajinskih prvin na trajnostni razvoj. Ugotavlja, da bistvenih razlik med občinami in pokrajinsko-ekološkimi enotami ni, razlike pa se pojavljajo le med posameznimi dejavnostmi v prostoru (na primer turizem, kmetijstvo).

Pri ocenjevanju razvojno-varovalnih zmogljivosti in omejitev pokrajin plitvega, nizkega krasa, kot je Bela krajina, je pomembna ugotovitev, da je navedeni tip kraške pokrajine izjemno vodno-ekološko občutljiv in ranljiv za posege človeka. Pokrajinsko ranljivost je torej treba upoštevati pri snovanju scenarijev prihodnje rabe njenih endogenih virov. Hkrati pa avtorica ugotavlja, da ima kraška pokrajina določene razvojne potenciale, ki ji ponujajo razvojne možnosti in jih moramo upoštevati pri nadaljnjem regionalnem razvoju.

Vsekakor bo knjiga dobrodošla tako zaradi originalnega pristopa k vrednotenju regionalnega razvoja ter tudi zaradi zanimivih in pomembnih rezultatov. Ne nazadnje pa je treba pohvaliti avtorico, da je s holističnim pristopom k tematiki in poglobljenim analitičnim delom uspela pripraviti pričujoče delo, ki je pomemben metodološki in vsebinski prispevek k načrtovanju regionalnega razvoja Slovenije.

Knjiga je prosto dostopna na spletnem naslovu: <https://doi.org/10.3986/9789610504627>.

Andraž Čarni